

Фінансовий аудит фінансової звітності спеціального призначення за проектом «Інвестиції у соціальний захист зادля підвищення охоплення, стійкості та ефективності (INSPIRE)», що підтримується позиєю Міжнародного банку реконструкції та розвитку

(рішення Рахункової палати від 27 травня 2025 року № 13-1)

ОБ'ЄКТИ КОНТРОЛЮ:

- Міністерство соціальної політики України (з 21.07.2025 перейменовано на Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України)
- аудитом також охоплено 18 об'єктів, територіально розміщених у містах Київ, Вінниця, Дніпро, Біла Церква, Львів, Одеса, Ужгород, зокрема, Пенсійний фонд України, п'ять його Головних управлінь та 12 регіональних і місцевих органів соціального захисту населення

ПЕРІОД АУДИТУ:

2023 рік, I півріччя 2024 року

ОХОПЛЕНО АУДИТОМ:

- відповідно до фінансової звітності спеціального призначення до Міжнародного банку реконструкції та розвитку 45 млрд 027,3 млн грн (еквівалент 1 млрд 201,3 млн дол. США)

ВИСНОВКИ

Щодо фінансової звітності спеціального призначення до Міжнародного банку реконструкції і розвитку (далі — МБРР)

надано
немодифікований висновок

Щодо дотримання вимог законодавства при здійсненні витрат

висновок
не надавався

Фінансова звітність спеціального призначення достовірно відображає в усіх суттєвих аспектах станом на 31.12.2023 та 30.06.2024 інформацію про використання бюджетних коштів за 29 видами компенсацій, допомог та пільг на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу (далі — пільги), прийнятні видатки та стан досягнення Умов, пов'язаних з результатами (УПР) відповідно до застосованої концептуальної основи фінансової звітності спеціального призначення. Міністерство соціальної політики України (далі — Мінсоцполітики) дотримувалося загальних умов вибірки коштів та звітування за проектом «Інвестиції у соціальний захист задля підвищення охоплення, стійкості та ефективності (INSPIRE)» (далі — Проект INSPIRE), визначених Угодою про позику (проект «Інвестиції у соціальний захист задля підвищення охоплення, стійкості та ефективності (INSPIRE)») між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку від 04.12.2023 № 9622-UA (далі — Позика № 9622), Листом МБРР про процедури вибірки коштів і фінансову інформацію від 04.12.2023 (зі змінами від 25.01.2025) та Операційним посібником Проекту.

Водночас встановлено, що з метою прискорення вибірки коштів Проєкту INSPIRE для поповнення загального фонду державного бюджету Мінсоцполітики відхилялося від процедур вибірки коштів та звітування, визначених Операційним посібником Проєкту. Кошти знімалися не лише на підставі звітної інформації, а й на підставі оперативної інформації та планових даних.

Неналежний внутрішній контроль призвів до незначних помилок та недоліків у фінансовій звітності спеціального призначення до МБРР, які не мали суттєвого впливу на її достовірність.

Через недосконалість облікової політики Пенсійного фонду України (далі — ПФУ) та процедур розроблення, затвердження та виконання бюджету, встановлено порушення і недоліки у сфері бухгалтерського обліку та звітності.

Слід зазначити, що інформаційні системи Мінсоцполітики, зокрема Автоматизована система обробки документації отримувачів пенсій та допомоги та Єдина інформаційна система соціальної сфери (ЄІССС), мали обмежену функціональність, що унеможливило формування генеральної сукупності за період, що підлягав аудиту. У зв'язку з цим аудит проводився на підставі первинних документів (особових справ і виплатних відомостей), які були відібрані на основі професійного судження.

ВИЯВЛЕНО

Недосконалість нормативно-правової бази та неналежний рівень внутрішнього контролю призвели до завищення показників у фінансовій звітності до МБРР

6,8 млн грн

завищення сум виплачених пільг за 2023 рік

Порушення законодавства з надання соціальних виплат, які стали наслідком недоліків системи внутрішнього контролю

0,05 млн грн

переплати пільг на оплату комунальних послуг та неправомірно виплачена допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування

Недосконала облікова політика ПФУ в частині організації ведення бухгалтерського обліку виконання бюджету, в тому числі виплати пільг, призвела до помилок у звітності внаслідок некоректного відображення

5,3 млн грн

у бухгалтерському обліку ПФУ та Мінсоцполітики за 2023 рік коштів минулих періодів на виплату пільг

10,7 млн грн

у звітності ПФУ за I квартал 2024 року видатків на виплату пільг

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- **Мінсоцполітики:**
 - впровадити в ЄІССС поетапний процес формування звітності за соціальними виплатами за касовим методом, із забезпеченням достовірності, своєчасності й уніфікованого подання інформації;
 - розробити методологічні рекомендації щодо формування управлінської звітності за усіма виплатами, передбаченими бюджетними програмами Проєкту;
 - передбачити в Операційному посібнику Проєкту положення щодо визначення принципів формування концептуальної основи фінансової звітності спеціального призначення за Проєктом, переліку джерел для заповнення звітності, а також фактичного переліку видатків, які не включаються до комплексу відібраних прийнятних видатків з фінансування 29 видів соціальних виплат, що фінансуються Проєктом;
 - доповнити Операційний посібник Проєкту та Положення про Групу управління проєктом «Інвестиції у соціальний захист задля підвищення охоплення, стійкості та ефективності (INSPIRE)» вимогами щодо попереднього розгляду результатів досягнення УПР перед їх поданням до МБРР;
- доручити **ПФУ:**
 - визначити єдину облікову політику ПФУ з урахуванням особливостей його діяльності;
 - затвердити на рівні апарату ПФУ облікову політику, порядок організації та ведення бухгалтерського обліку та графік документообороту;
 - внести зміни до Порядку розроблення, затвердження та виконання бюджету Пенсійного фонду України у зв'язку з розширенням його повноважень, зокрема в частині надання пільг та субсидій.

РЕАГУВАННЯ

- ✓ Внесено зміни:
 - ✓ до Положення про Групу управління проєктом «Інвестиції у соціальний захист задля підвищення охоплення, стійкості та ефективності (INSPIRE)», згідно з якими передбачено розглядати звіти щодо досягнення УПР перед їх поданням до МБРР (наказ Мінсоцполітики від 11.08.2025 № 385-Н);
 - ✓ до Робочого плану рахунків бухгалтерського обліку в органах Пенсійного фонду України, затвердженого наказом ПФУ від 10.03.2017 № 36, наказом ПФУ від 30.12.2025 № 218, яким, зокрема, передбачено алгоритм кодування аналітичних рахунків бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей діяльності ПФУ;
 - ✓ Головними управліннями ПФУ в областях та м. Києві проведено аналіз стану ведення електронних особових справ одержувачів пільг.

Решта рекомендацій — в процесі виконання (терміни виконання перенесені до 01.06.2026), зокрема за чотирма — розроблені проєкти нормативно-правових актів відповідальними виконавцями, за однією — розроблені технічні вимоги для доопрацювання програмного забезпечення вебпорталу електронних послуг ПФУ.